

Минимална издвајања из буџета и индиферентност државе довели су истраживачки рад у Србији до границе опстанка

Наука без перспективе

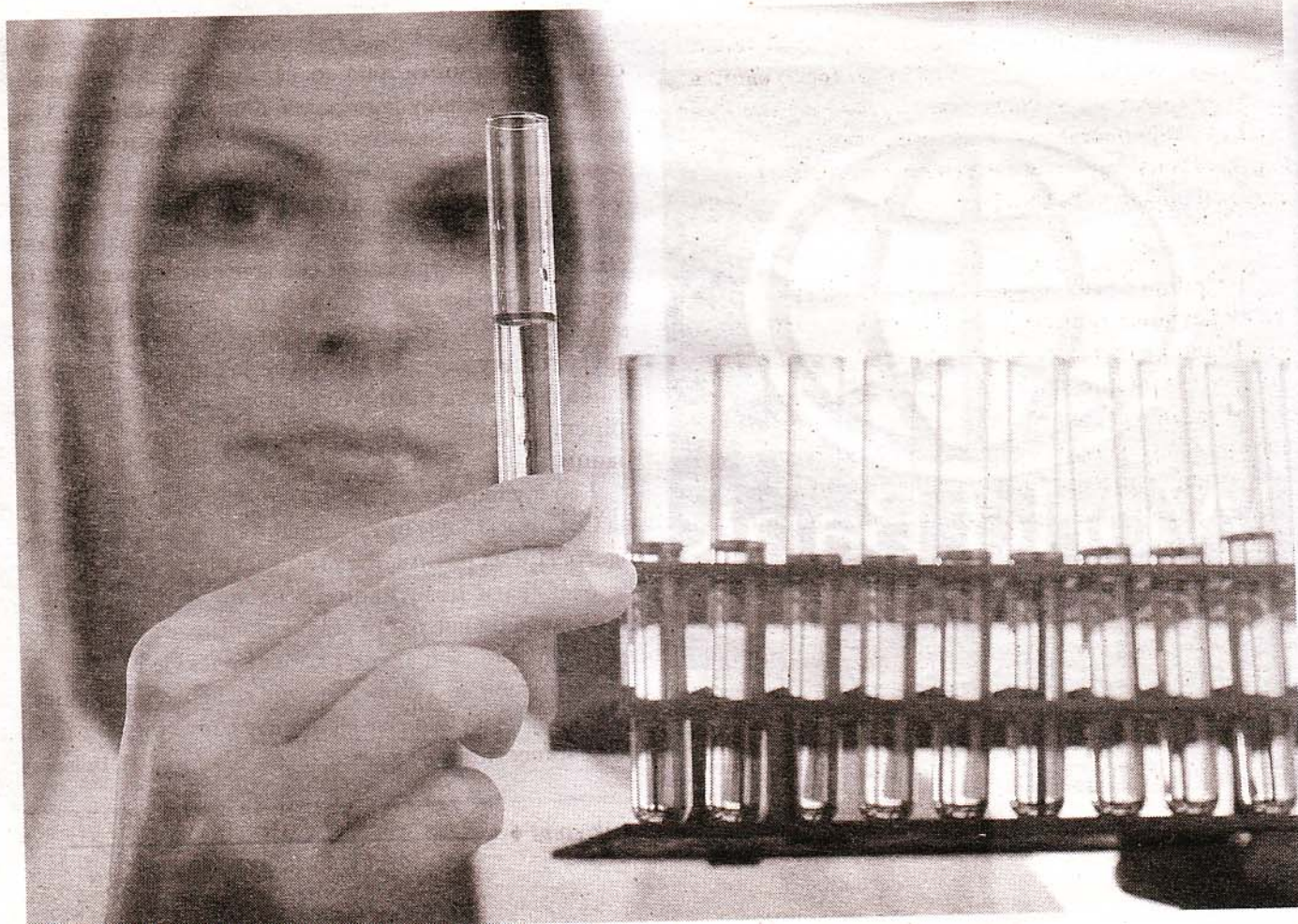
Наука у Србији је на ивици опстанка. У тешким околностима финансијске кризе, она дели ни мало оптимистичну судбину привреде и грађана земље. Да све буде још горе ту је и недовољна упућеност ресорних министарстава у бројне аспекте од значаја за истраживачки рад, као и по свему судећи индиферентан став државе. Ђурђица Јововић председница Синдиката науке Србије каже за Повереник, да лоше функционишу сви сегменти од интереса за науку. На списку је недовољно издвајање из републичке касе за истраживања, изостанак плана стратегије развоја научно истраживачког рада, проблем пројектног финансирања сведеног на социјалу, као и увођење Министарства науке у конгломерат Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Све то уништило је услове за рад у науци и довело до одласка младих стручњака у свет. Кључни проблем одумирања истраживачке делатности представља недостатак новчаних средстава.

- Из буџета Србије никада се није мање издавало за науку него сада - 0, 25 одсто! Када је мало пара критеријуми су виши, па научници остају без пројекта, аутоматски и без посла. Представници ресорног

министарства износе у јавност податак да се за науку издваја 1,5 одсто. То нису праве чињенице. У време када је Божидар Ђелић био на челу Министарства науке, задужио нас је великим кредитом код Европске инвестиционе банке за 305 милиона евра и Светске банке 200 милиона. Тим новцем се надомешћују средства за науку у буџету. Реално, из буџета се издваја за науку свега 100 милиона евра. Страшно ће бити када се новац од кредита буде потрошио - објашњава председница Јововић.

Идвајања за пројекте данас се могу сврстати у социјалу, према речима наше саговорнице. Тако је код конкурисања за пројекте обавеза да се наведе цена коштања. Држава међутим, нема пара да плати пројекте, зато одреди критеријуме, сведе рачуницу, па ако је истраживач тражио, рецимо два милиона динара, добије свега хиљаду. Са друге стране, држава је оштра код оцењивања радова, што је додатни проблем. Нестацицу пара за пројекте, проузроковале су и велике грешке некадашњег министра Ђелића, објашњава Јововић и одмах наставља:

- Он је на рачун кредита запослио 1700 младих, а из кредита се не смеју узимати паре за плате. Пенали за реализацију кредита су огромни и рачунају се на

дан. Средства су нам дошла на употребу тек 2012. године - каже Јововић.

Истраживачи у паници пред евалуирањем пројеката

Младим високообразованим стручњацима у Србији нису загарантовани услови за егзистенцију, зато се у све већем броју опредељују за одлазак у иностранство. Суштински разлог је могућност реализације пројекта.

- Примера ради, актом о пројекту 2011- 2014. предвиђена је после две године евалуација пројекта и истраживача. Критеријуми су оштри. Поред тога што немамо коефицијенте за обрачун зарада, као ни основицу, уведене су нам категорије од А1 – А6. Први је најбољи, а за последњег обично нема плате, или пак остаје на минималцу од 45 хиљада динара. Дешава се да поједини изгубе посао. Иначе, категорије се рачунају према броју објављених радова у иностранству. Међутим, ако две године не добијемо довољно новца, немамо шта да објавимо. По акту о финасирању ове године министарство мора да нас евалуира. Многи истраживачи нису имали шта да објаве, а папири их терете. То је страшно – каже председница овог синдиката.

Ђурђица Јововић, председница Синдиката науке Србије

науци. У таквим околностима млади научници, који би се вратили у земљу одустају, јер немају услова за нормалан живот. Ранијих година ресорно министарство је пуно обећавало: од станова до руковођења пројектима.

- У та обећања нико није веровао. Наши млади су амбициозни и школују се за одлазак. Врата су им отворена. И треба да буду. Нарочито преко мастер студија. Једна од иницијатива да се млади стручњаци задрже била је изградња станова за научне раднике. Конкурс је отворен 2000. године, а изградња три зграде још траје. Чак 13 година! А поједини са списка су стасали и за пензију – објашњава наша саговорница.

Одвајање науке од просвете

Утапање Министарства науке у Министарство просвете, науке и технолошког развоја покренуло је многе кампање у циљу враћања посебног министарства за науку. Синдикат науке је посебно био против тог конгломерата, истиче Јововић, јер су ранија искуства показала да је функционисање у таквим условима лоше. Поготову када је реч о новацу.

- Имамо у буџету за просвету свој удео и обећање да неће узимати наш новац. Али ту посла никада нису чиста. Покренули смо питање повећања плате у априлу, које је изостало. Из министарства финансија и привреде обавестили су нас да је у маси буџет повећан 3,5 одсто. Тражили смо од министарства просвете да кажу на шта су потрошили око 350 милиона динара. Али нисмо добили одговор у законском року, па сам послала допис поверенику за информације од јавног значаја. И овај пример показује да је у науци потпуни хаос - завршава наша саговорница.

Д. Николић

Јавна тајна

Медицинска истраживања су некада имала примат у Србији. Данас је у тој области по речима Ђурђице Јововић, председнице Синдиката науке Србије - завршена прича.

- Нема услова за експериментални рад. Фармацевтска индустрија у земљи не види интерес у клиничким, ни пред клиничким истраживањима. Пацијенти у Србији постали су заморци великих иностраних кућа. Пласирају готове лекове и тестирају их на нашим пацијентима. То је јавна тајна.

У Србији се говори да има 11. 000 истраживача, а то су научни радници на институтима и факултетима. Реално, оних који живе само од научног рада има од три до три ипо хиљаде.

- Остало су колеге који раде на универзитету, имају зараду за образовни рад и добијају хонорар за рад на пројектима у науци. Перспектива истраживачког рада је све гора. Борили смо се да пројектно финасирање буде као у свету, јер ако су инострани рецензенти потврдили да неки пројекат вреди, онда треба обезбедити средства. Овако у Србији просто наука као да не постоји – нагласила је Јововић.

Нереална обећања

Србија трпи огромну штету, због евидентно неадекватног и помало индиферентног приступа државе